

מבחן הערכה מסכם

קיץ תשפ"ב 2022

מספר שאלון 056283

תקשורת – תכנית לימודים לחטיבה עליונה

("תקשורת ודמוקרטיה", "ניו מדיה"/"מדיה חדשים")

משך הבחינה: שעתיים ורבע (135 דקות), בנוסף 30 דק' קריאת אנסיון/קטע לא מוכר.

תוספת זמן: ארבעים (40) דקות.

מבנה הבחינה ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

פרק ראשון – אנסיון – קטע לא מוכר "תקשורת ודמוקרטיה"

ענו על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות (4-1). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק.

פרק שני- "ניו מדיה"/"מדיה חדשים"

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (6-5). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק שלישי- שאלות עמ"ר ("תקשורת ודמוקרטיה"/"ניו מדיה")

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (8-7). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק רביעי- שאלות ידע קצרות.

ענו על ארבע (4) שאלות מהשאלות (16-9). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

הוראות מיוחדות: אין

המבחן כתוב בלשון רבים זכר אך הוא מיועד לבנות ולבנים כאחד!

פרק ראשון - אנסיין

צפו בדקות הראשונות של מהדורת חדשות כאן 11 מתאריך 20.10.21

https://drive.google.com/file/d/1U3R8Awqkq_ieI5xguQJDs3qP4hA1LN7N/view?usp=sharing

(רצוי להוריד את הסרטון למחשב לפני הבחינה)

ענו על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות (1-4). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק

שאלה 1

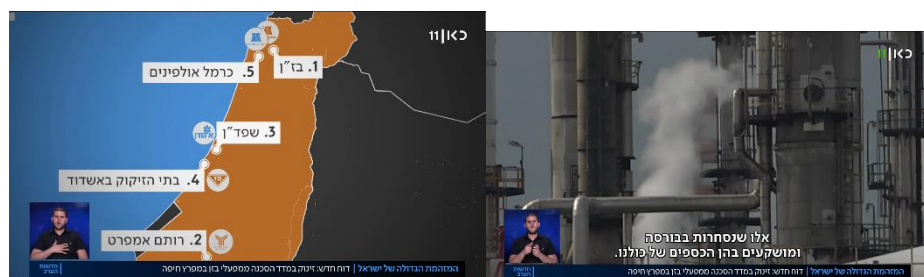
"בראש החדשות היום, אזהרה אדומה ומוחשית! בראש רשימת החברות המזהמות בישראל שפורסמה היום, מפעל שמדורג בצמרת המזהמים כבר שנים ולמרות שעבר אינספור תוכניות פיננ, צפוי לעמוד על תילו (=להתקיים) עוד עשור לפחות."

א. הסבירו מהי תיאוריית "קביעת סדר היום".

הדגימו כיצד התיאוריה באה לידי ביטוי במיקומה של הכתבה (בעניין הסביבתי) בתוך הליינאפ (סדר הכתבות) של מהדורת החדשות. בתשובתכם התייחסו למושג "בולטות תקשורתית". (10 נק')

ב. ציינו והסבירו שני (2) קריטריונים של "ערכים חדשתיים" (עפ"י גלטונג ורוגה). הדגימו כיצד קריטריונים אלו באים לידי ביטוי באנסיין המשודר ומצדיקים את הדיון בנושא הסביבתי המדובר. נמקו תשובתכם. (10 נק')

שאלה 2

א. הסבירו מהו "מסגור תקשורתית".

האם בכתבה שבה צפיתם ניתנה עדיפות לקולות ודעות מסוימים בסוגיה הסביבתית? הדגימו ו**בססו** את תשובתכם (ניתן להיעזר בשני הדימויים החזותיים שבפתיח, בדברי הקריינות, בהתייחסות לזהות המרואיינים ודבריהם, בכותרות הנילוות, בפרשנות הכתבים ועוד). (10 נק')

המשך בעמוד הבא:

- ב. הסבירו מהי דמוקרטיה ומהו אחד (1) העקרונות הדמוקרטיים הקיימים. הדגימו כיצד אחד (1) העקרונות בא לידי ביטוי בפתיח השאלה או באנסיין שלפניכם. נמקו תשובתכם. (10 נק')

שאלה 3

[המפעל המזהם המדובר הוא] בז"ץ (בתי הזיקוק לנפט בחיפה) שבבעלות איש העסקים עידן עופר, שבבעלותו עוד חמש חברות נוספות בצמרת הרשימה האדומה".

- א. הסבירו את המושג "הון-שלטון-עיתון". האם, לדעתכם, המושג בא לידי ביטוי בסוגיה שהוצגה בקטע האנסיין שבו צפיתם. נמקו תשובתכם. (10 נק')

- ב. ציינו והסבירו שניים (2) מהדימויים/מטאפורות המתארים את חשיבותה ותפקידה של התקשורת במדינה דמוקרטית. הדגימו כיצד אחת (1) מהן באה לידי ביטוי בקטע שבו צפיתם. (10 נק')

שאלה 4

- א. ציינו והסבירו שני (2) הבדלים בין "שידור ציבורי לשידור מסחרי". הסבירו האם ישנו קשר בין העובדה ש"כאן 11" הוא ערוץ ציבורי לבין האופי והבולטות של הכתבה העוסקת בנושא סביבתי ומבקרת בעלי הון חזקים ורבי השפעה. נמקו תשובתכם. (10 נק')
- ב. הסבירו מהי "פירמידת הקהל". ציינו את סוגי הקהל הקיימים בפירמידה ואת מאפייניהם. האם, לדעתכם, בולטות של כתבה בנושא הסביבתי תוכל לייצר "מעברים" של קהלים מסוימים ביחס לסוגיה הסביבתית? נמקו תשובתכם. (10 נק')

המשך בעמוד הבא:

פרק שני - "ניו מדיה"

ענו על שאלה אחת מהשאלות (5-6) . 20 נקודות לפרק. סה"כ 40 נקודות לפרק.

שאלה 5

הבגדים החכמים יוצאים מהארון

בגדים עתירי חיישנים, שיחליפו שעונים וצמידים חכמים? אחרי משבר הקורונה, ברשת האופנה H&M בטוחים שזה העתיד. הכירו את הז'קט החכם!

(מעובד מתוך אתר ynet, 14.12.21, ישראל וולמן)

שנתיים קשות עברו על רשת האופנה H&M השבדית. מגפת הקורונה אילצה את הרשת לסגור חנויות ולהעצים מכירות און ליין. H&M פתחה בגרמניה מרכז חדשנות, שבמהלך הקורונה, פיתח ז'קט ג'ינס שיכול לחקות חיבוק אנושי. הז'קט מאפשר לקבל מחוות מגע מאהוביכם כאילו היו אתכם פיזית. מדובר בחיישנים המוטבעים באזורי הכתפיים של הז'קט. אלה מחוברים לאפליקציה בסמארטפון באמצעות דיסקית קטנה, המתפקדת כמוח של הבגד. לא כולם אוהבים זאת, יש החוששים וטוענים שלא ירכשו ביגוד מסוג זה.

א. הסבירו את המושג "ביג דאטה". האם על פי פתיח השאלה, ה"בגד החכם" עונה על הגדרה זו?

נמקן את תשובתכם. (10 נק')

ב. הסבירו את המושגים "אוטופיה" ו"דיסטופיה" בהקשר ליחס לטכנולוגיה המתוארת בפתיח השאלה.

הסבירו, על פי פתיח השאלה, האם הפיתוח החדש של H&M הינו "אוטופיה" או "דיסטופיה". (10 נק')

שאלה 6

חברת "מטא" (פייסבוק לשעבר) נלחמת באתרים המתחזים לפייסבוק ואינסטגרם

ענקית הטכנולוגיה הגישה תביעה פדרלית במטרה לאתר את ההאקרים שיצרו יותר מ-39 אלף אתרי פייסינג (ביצוע מעקב) המתחזים למוצריה. במטרה לגרום למשתמשים להקליד את פרטי ההתחברות האישיים שלהם.

(מעובד מתוך אתר ynet, 21.12.21, רועי האן)

חברת "מטא" מנסה למצוא את המתחזים הגונבים את פרטיהם האישיים של מאות מיליוני משתמשי החברה, בעקבות זיהוי אלפי אתרי פייסינג שונים המתחזים למוצרים השונים של החברה.

"מטא" הגישה תביעה שמטרתה לחשוף את זהותם של האנשים שיצרו אלפי אתרי פייסינג, שהתחזו לשירותים ולפלטפורמות השונות של החברה, בהם פייסבוק, אינסטגרם ווואטסאפ. האתרים הוקמו על מנת לרמות את המשתמשים ולגנוב את פרטיהם האישיים.

א. הסבירו מהי "נטיקה" ומדוע פייסינג (ביצוע מעקב) נחשב לעבירת נטיקה.

נמקן את תשובתכם. (10 נק') **המשך בעמוד הבא:**

ב. הסבירו מהי "אינטראקטיביות" ואת אחד (1) מחסרונותיה.
בססו את תשובתכם על פי פתיח השאלה. (10 נק')

פרק שלישי - שאלות עמ"ר ("תקשורת ודמוקרטיה", "תקשורת וניו מדיה")
ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (7-8). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 7

הרשות נתונה אבל לאף אחד לא אכפת

לצנזורה הצבאית יש כוח כמעט מוחלט לחנוק את השיח הצבאי-בטחוני בישראל • ישנה אפשרות ערעור על החלטות הצנזורה, אך מתברר שעיתונאים לא מנצלים זאת • הצנזורה פסלה כ-1,200 כתבות בחמש שנים, ועוד כ-10,000 נפסלו חלקית • באותו זמן הוגשו רק שישה ערעורים. שני הצדדים מעדיפים להגיע לפשרות בלתי פורמליות.

בניגוד למדינות דמוקרטיות אחרות, העיתונות הישראלית מחויבת להעביר לצנזורה כל דיווח בנושא צבאי או בטחוני גם מידע המפורסם באתרי רשת רשמיים. בפועל, העיתונאים יודעים מתי דיווח כלשהו נוגע בנושא רגיש, ופונים לצנזורה רק במקרים כאלה. ההתעלמות הכמעט מוחלטת של הכתבים הצבאיים מלערער על הכרעות הצנזורה מצוירת רק חלק מהתמונה. עיתונאי ישראל נמנעים מערעור רשמי אך מקיימים דיונים ושיחות בלתי רשמיים עם הצנזורים בניסיון לרכך פסילות.

(מעובד מאתר "העין השביעית, איתמר ב"ז, 16.6.21)

יש הטוענים כי בימינו גם בדמוקרטיות פעילות הצנזורה הצבאית היא חשובה והכרחית ואין לערער עליה. מנגד יש הטוענים כי תפקידה של עיתונות חופשית הוא גם לבקר ולערער על סמכותה של הצנזורה הצבאית.
הביעו דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

- א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור
- ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבוסס טענתכם.

המשך בעמוד הבא:

שאלה 8

מאז שעלתה לאוויר הפכה סדרת הדרמה "בני אור", לפופולרית מאוד, שודרה באמצעי תקשורת רבים אך גם ספגה ביקורת ציבורית תקשורתית, מאחר ובני נוער ביצעו עבירות "בהשראתה". בנוסף נטען כי הסדרה פגעה בתדמיתה של העיר באר שבע למרות שהיא מגוללת סיפור ישן.

הסדרה, המבוססת על אירועים אמיתיים, מגוללת את סיפורה של חבורת נערים בשכונת מצוקה שמחליטה להרוויח כסף באמצעות סחר בסמים. הצעירים, מסתבכים בעבירות פשע שונות ועם המשטרה. הסדרה מוגדרת כ"דרמת פשע", מוגבלת לצפייה מגיל 18 ומשודרת אחרי עשר בלילה.

השכונה המדוברת עברה מאז שינויים רבים ונטען: "הסדרה מעודדת סטריאוטיפים, פוגעת בתדמית השכונה ובאופן שבו העיר ותושביה נתפסים בחברה".

מנגד טענו אחרים: "מורכב להסתכל על הסדרה כמשהו שפוגע בתדמית. זוהי יצירה המתארת חוויות אישיות, יצירה טובה מעוררת רגשות ויוצרת דיון וכזו היא סדרת "בני אור".

yes נמסר בתגובה: "הסדרה מבוססת על אירועים אמיתיים שחוו יוצרי הסדרה. מי שטרם צפה בסדרה, מוזמן להיווכח כיצד היוצרים מבקשים להעביר לבני הנוער מסר חשוב, על כמה חיי הפשע כואבים, מלאי אשליות, ומשלמים עליהם מחיר כבד".

(מעובד מאתר "מעריב" 15.6.21, דודי פטימר)

יש הטוענים כי גם לתכנים עלילתיים המופיעים בתקשורת יש השלכות על ייצוג של קבוצות ואזורים גיאוגרפיים ולכן יש להקפיד על ייצוג מאוזן. מנגד, יטענו אחרים שחלק מתהליך יצירה נותן ליוצר חופש וחירות ליצור עולם הנאמן לדמיונו של היוצר ולכן אין סיבה להגבילו.

הביעו דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבוסס טענתכם.

המשך בעמוד הבא:

פרק רביעי - שאלות ידע קצרות

ענו על ארבע (4) שאלות מתוך שמונה (8) השאלות (9-16).

5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

ניו מדיה - ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 9-12

9. הסבירו כיצד תיאורית "התירבות"/"השערת הטיפוח" מסבירה את תגובות האנשים לתכנים אלימים ברשת.

10. הסבירו מהי "חוכמת המונים" וצייננו שני (2) תנאים בהם יכולה התופעה להתקיים.

11. הסבירו מיהם "יזמי הפאניקה". תנו דוגמא.

12. הסבירו מהי "התלכדות מדיה". תנו דוגמא.

תקשורת ודמוקרטיה - ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 13-16

13. הסבירו הסבירו מהי "בעלות צולבת" ואת אחת הבעיות הנובעת מתופעה זו.

14. הסבירו מהו "ברווז עיתונאי". תנו דוגמא.

15. הסבירו מהו "ענין ציבורי" ומהו "ענין לציבור". תנו דוגמא.

16. הסבירו מהי "צנזורה עצמית/פנימית". תנו דוגמא.

בהצלחה !!!

